

ROWNAĆ (97) *vb impf*

-ó- (11), -o- (7); -ó- *KochPs, KochMRot, PudłFr*; -o- *KochFr, GórnTroas*; -ó- : -o- *Mącz (4:4), OrzQuin (4:1)*; a jasne.

inf równać (27). ◇ *praes 1 sg* równám (18). ◇ *2 sg* równâsz (1). ◇ *3 sg* równâ (3). ◇ *1 pl* równâmy (5). ◇ *2 pl* równâcie (1). ◇ *3 pl* równają (12). ◇ *praet 1 sg m* równâlem (2). ◇ *2 sg f* -ś równała (1). ◇ *3 sg m* równâł (1). *f* równała (1). ◇ *3 pl m pers* równali (3). ◇ *fut 2 pl m pers* będziecie równali (1). ◇ *imp 2 sg* równâj (2). ◇ *3 sg* niech równâ (1). ◇ *2 pl* równâjcie (2), równâjcież (1) *OrzQuin*. ◇ *con 1 pl m pers* byśmy równali (1). ◇ *3 pl m pers* by równali (2). ◇ *part praes act* równając (12).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

I. Transit. (90) :

1. *Czynić równym, wyrównywać, wygładzać; aequare, complanare Mącz, Cn; deplanare, inaequare Calep, Cn; edolare, limare, pilare, planare, scalpere Mącz; peraequare Calep; exaequare, exigere, coaequare, degrumare Cn (12) : Aeque, Równam/ Gładzę Zarówno podzielam. Mącz 4d, 93d, 285a, 299d, 303a; Calep 307b, 516a, 774b.*

rownac co (1): Scalpere atque limare gemmas, Równać/ Piłować perły Mącz 193d.

Przen [co] (1) :

Szereg: »rownac i pokladać« (1): Ten Zephyrus niech żaglem nâszym włada: Niech morfkie fzturmy rowna y poklada KlonFlis B3v.

a. Zrównywać do jednego poziomu (2) :

rownac wedle czego (1): Canon, Latine regula – Linią welderównami [!] ktorei [tj. wedle której równamy] fznur cziefielski. Calep 159a.

α. Zасыpywać rów w celu wyrównania poziomu gruntu [co] (1) : A ielli nieprzyjaciel wzamek dufa więcej/ Więc kofze pleć/ a knim fię fzańcować co pręcę. Wał znofić/ przekop rownać/ tłuc taranem muri *KochSat [C2]*.

2. *Czynić jednakowym lub podobnym, upodabniać; aequare, coaequare, dirigere Cn [w tym: co (5)] (6) :*

a. Pod względem cech niemierzalnych, też: uważać za równe (5) : iako to dowodnie powiadaia ci Polaci ktorzi go [*Zygmunta Wazę*] fwiadomi ze w fzitke Nature obitzaie y poftępki iego rownaia á zowa go obrazem onego fwiatego Krola Sigmunta pierwżego dziada iego *PaprUp Dv*.

rownac komu, czemu (2): Diar 85; Milfza mi chudobâ byłâ/ Niżli z pracâ złotâ sílâ. Miárâ doftatki dawâlâ/ Y wielkim pânóm równâlâ. KochMRot Bv.

rownac z kim (1): O duchownych powiedzieli [panowie], że na się nic kłaść nie chcą ani rownac stanu swego z chłopy prostemi Diar 78.

Szereg: »rownac i przekladać« (1): tuć się dzieje gwałt swobodam naszym, niemała ujma władzy Majestatu WKM, iż czyję inę władzâ rownąj i owszem przekladają nad WKM Diar 87.

b. Pod względem długości trwania; przen (1) :

Zwrot: »dzień rownac z nocâ« (1): Benedykt dzień rowna z nocâ [tj. w dniu św. Benedykta następuje zrównanie dnia z nocâ] LatHar ++7.

3. Porównywać, szukać podobieństw lub różnic; *comparare* Modrz, Calep; *componere* Calep, Cn; *conferre* Mącz; *commetiri* Calep; *adaequare, coaequare, collationem facere* Cn [w tym: kogo, co (62)] (65) : *Compono*. [...] Item pro *comparare* – Rownąm. *Calep* 228b, 222a.

rownać (wespolek) z *kim*, z *czym* (6): *Contuli cum illo*, Kładłem/ rownałem wespolek s nim. *Mącz* 122c; Biorę przed łye to co łyłzję/ j rownając to o czym myślę z tą Dryią y z Quadrem/ łzérłze náyduię być/ á niźliby z temi Figurami mogło być równané *OrzQuin* I, P; Ale y łkąd inąd latwie poznać niedołkonalości práwá wálzego/ á zwłáčzá rownając ie z inych źiem/ y národow práwem *GórnRozm* E2; *GórnTroas* 9. Cf *Zwrot*.

Fraza: »nie było co rownać« = *była bardzo wielka różnica* (1): rozłtąpmy łię [by opowiedzieć się za którąś ze stron] oto Vyźrzemy/ gdzie nas więcej: ledwo wyrzekł/ á iuż Włzyłcy ná nogách łtali/ y łwe mieyłcá bráli. Kiedy łię rozłtąpili/ nie było co rownać. Włzyłcy przj *ALEXándrze*/ á tám ich garsć byłá. *KochOdpr* C2v.

Zwrot: »rownać między sobą, z sobą« (1:1): Otóż macie z Píłmá S. Królestwo y Księstwo/ równayćielz ie teraz z łobą *OrzQuin* P4, O2v.

Szereg: »znaszać i rownać« (1): Ktore ia początki [wojen] gdy łobie pilno vważam/ á one z náłzego wieku łpráwami znalazam y rownam [mihi ... *comparanti*]/ przychodzi mi to ná myłł/ iáko łię to łtáło *ModrzBaz* 102.

a. *Stawiać na równi, oceniać jednakowo; utożsamiać* (51) :

rownać do czego (4): Nye rownay ludzkich vłtaw do Bożego przykazánia. *KromRozm* I O2, O2 [2 r.]; *KlonFlis* A4v.

rownać komu, czemu (14): z ktorego domu tákowi ludzie wylzi w Polłzche/ iże ie Híłtorye y Kroniki Rzymłkim Senatorom/ onym Káthonom/ Scypionom/ Cyceronom/ rownając. *OrzList* ev; *BielKron* 200v; *RejPos* 149v; Sam, jako baran, sprawuje ludzi do boja; Baranowi go rownam ja kędzierzawemu, Który pieknemu stadu wodzem jest owczemu. *KochMon* 26; Ze świętemu dziewictwu małżeństwo rownać [...] iuż to nie chrześciánłka ále Iowiniánłka/ y odłzczepieńłka iest. *WujJud* 196v; *PaprPan* V2, Cc2v; *SkarŻyw* 57; *NiemObr* 58; Tyś łámá oczy moie gwiazdóm więc równála: Tyś mię zá Adonilá v łiebie miéwála *PudłFr* 32; *PaprUp* C4v; Gdy kto o cnoćie mowi on [niezbożny człowiek] łzydźi z onego. Tákich mędracy rownając łlepey Proferpinie/ Y Tyłiphonie przykrej/ gdy łwoy łep rozwinie. *KolakSzczęł* C2v. Cf *rownać komu w czym, Zwrot*.

rownać komu w czym (1): Młrfus był człowiek mężny zá wieku dawnego/ Mogę mu we włzem rownać ia Barćikowłkiego. *PaprPan* Ccv.

rownać k(u) czemu (3): Dobrego miłtrzá máyá [kacerze] czártá/ ktory im yuż to łłowo Boże/ yákoby zły wrzod ze wnętrza do vłt przypędził. (–) Coż to łłowo Boże ku fránicy rownalz? *KromRozm* I [L3]v; *HistLan* F4; *KochFr* 64.

rownać z kim, z czym (30): *GliczKsiąż* M3v; *OrzQuin* O3; Y máiałz mu być w luboći óni: którzy ták miłłfną mátkę iego ná pocźiwoći łzárpaia? z inłzymi ludźmi rownając? *BiałKat* 226; A ták nie rownacie Ceremoniy łwiętych kościelnych [!] z żydowłkiemi. *WujJud* 147v; Stárzy nie rownali Káplánłłtwá z vłługowánim w łłowie Bożym. *RejPosRozpr* c2v; *PaprPan* G3; łłuchaymy co też ielzće y drudzy o łynu Bożym mowia/ z Bogiem oycem go/ iáko czyni *X(iądz)* *K(anonik)* nie rownając:

owfzem wżędy Bogá ná deń wyftáwiáiąc. *CzechEp* 247, 74, 128, 138, 222, 272, 413; *NiemObr* 121; *LatHar* [+11], 329, 482 *marg*; *WujNT* 13, 97 [2 r.], 98, 183, 204 (9); A nie tylo dzieći fwoie z świętym Ianem ci ministrowie: ále y żony fwoie z naświetfzą mátką Bożą równác śmieią. *SkarKaz* 578b, 549b; Więc nie od rzeczy mowi Publius, równáiąc Piiáńftwo z niebytnością. *KlonWor* 70, 79.

W połączeniu szeregowym (1): wżákże go [*Chrystusa*] iednák dla tego z iedynym Bogiem oycem nie miefzamy, nie rownamy, áni go nim czynimy. *CzechEp* 413.

Zwrot: »nie równác człowieku« = *uważać za boga (1):* By był [*Jan Krupski*] miedzy Rzymiány dawnieyfzego wieku/ Snadźby go nie równáli ná zyemi człowieku *PaprPan* S2v.

Szereg: »równác a skłádác« (1): Wczem nyegodna rzecz yeft áby kto tę zapłátę ktorą czyni náuczycielowi zá fyná/ myał równác á fkládác z zapłátą ftą kthorą wydáye grábárzowi álbo chłopu yákemu nyewolnemu. *GliczKsiąż* M3v.

b. Dostosowywać, oceniać ze względu na coś (3) :

równác ku czemu (1): MOże káždy rozumieć po iednym Kleynocie/ Ze záfwe cnotliwego równáiąc ku cnocie. *PaprPan* A2v.

równác z czym (2): wfłelkye karánye y bicye ma być bez hańbyenya y fromocenya. Co nye bez przyczyny/ ábowim ná fprawiedliwosc to należy/ ábyfmy karánye równáli zwyftępki. *GliczKsiąż* G4; *KwiatKsiąż* D2v.

4. Zwrot: »swary, roznice równác« [*w tym: swary i roznice (1)*] = *godzić zwaśnionych; coaequare, componere dicta Cn (4:3):* [*w znaku Barana*] Służebniki nie dobrze iednác/ [...] żenie fie/ włofy ftrzydz/ fwari y roznice równác/ purgacią brać. *Goski* *2v; [*w znaku Panny*] Dobrze iefth fzczepić/ fiać/ [...] robić ogniem/ fwary równác/ dzyeci ku nauce dawać. *Goski* *3v, *3 [2 r.], *4, *4v.

** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Coaequo – Równám. *Calep* 209a.

II. Intransit. (4) :

1. Dorównywać, być podobnym; adaequare, aequare Cn [czym z kim, z czym] (3) : Iam ni vrodą ni ftanem Nie rownam [*możliwa też lekcja: nierowna (ai) -m*] ftobą *RejJóz* D5v; Byście wy miedzy gárncy w fzczyrych fádzach fpáli/ Przedsię wy fwoią krafą będziecie równáli z gołębiem naslicznieyfzym *KochPs* 97.

Szereg: »nie tylko równác, ale też i przechodzić« (1): Acz lepak y teraz Książąt y Pánow w Sármacyi pełno/ ktorzy mądrością/ ięzykow vmieiętnością/ y máiętnością/ zprzodki fwemi nietylko równáiąc/ ále ie też y przechodzą *BudNT przedm* a4v.

2. Zrównywać się pod względem długości trwania (1) :

Zwrot: »równác noc ze dniem« (1): A to wylewianie [*Nilu*] bywa káždy rok/ od świętego Ianá lećie [...] áż do tego czáfu gdy rowna noc ze dniem/ o s. *Lámpertym*. *BielKron* 270.

*** Bez wystarczającego kontekstu (3) : Facere paria, Równác. *Mącz* 113c; Exaequo – Równám *Calep* 380b, 35b.

Synonimy: **I.1.** *gładzić, obstrychować, ogładzac, piłować, pogładzac, polerować, ugładzac, wycierać, wygładzac;* **2.** *przypodobniać;* **3.** *przypodobać, przypodobawać, przypodobiać, przypodobnawać, przypodobować, przypodobować;* **II.1.** *przypodobać się, przypodobiać się, przypodobniać się.*

Formacje współrdzenne: równać się, narównać, obrownąć, porównać, porównać się, przerównać, przyrównać, przyrównać się, rozrównać się, urownąć, wyrownąć, wyrownąć się, zarównać, zarównać się, zrownąć, zrownąć się; narównawać, narównywać, porównawać, porównawać się, porównować, porównywać, porównywać się, przerównywać, przyrównawać, przyrównawać się, przyrównywać, przyrównywać, przyrównywać się, urownawać, urownywać, wyrownawać, wyrownawać się, zarównywać, zrownawać, zrownawać się, zrownywać, zrownywać się; rowniać; rownić.

Cf **ROWNAJĄCY, ROWNAN, ROWNANIE**

ALKa